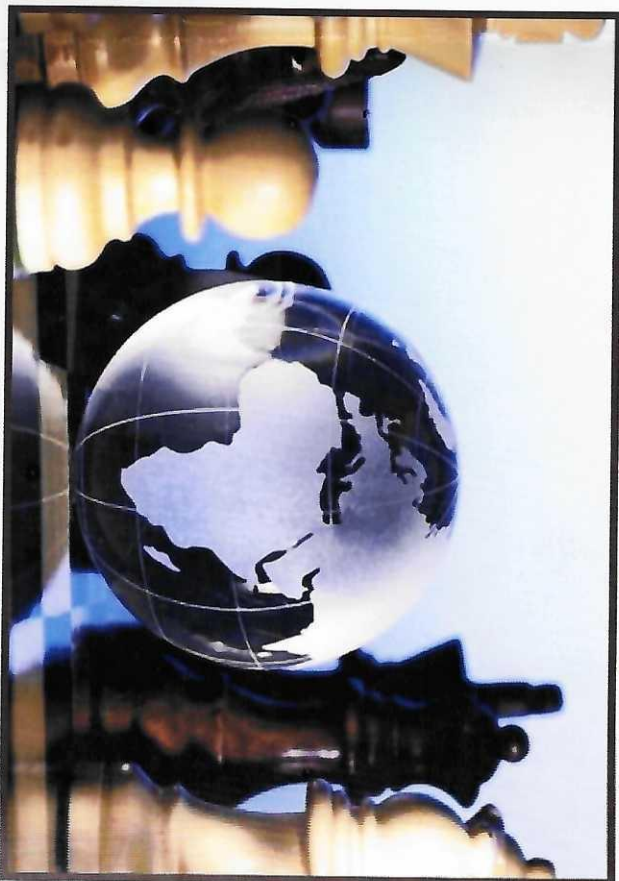

Р.С. ТАЖИТАЕВА, А.Д. ҚЫЛЫШБАЕВ,
Н.Ж. ҚУАНДЫҚ

САҚСАТТАНУ

Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінің
академиялық кеңесінің мәжілісінің қаулысымен баспаға ұзындыған. Хаттам
№ 5, «29» 04. 2022-ж.

Пікір жазғандар:

Жұмабеков М.У. - тарих ғылымдарының кандидаты, доцент
Сыздықова Г.М. - философия ғылымдарының кандидаты, доцент
Есимова А.Б. – тарих ғылымдарының кандидаты, доцент

Тәжібаева Р.С., Қылышбаев А.Д., Қуандық Н.Ж.
Саясаттану. – Шымкент: ОҚМУ, 2022. - 180 бет.

ISBN-9965-30-213-9

Оқу құралында саяси билік пен биліктік қатынас, саяси жүйе мен саяси режимдер, партия және партиялық жүйелер, саяси мәдениет пен құндылықтар, саяси элита және т.б. саясаттану пәнінің негізгі мәселелері кенінен талданған. Оқу құралының мақсаты студенттерді саясаттану ғылымының теориялық негіздерімен таныстыру арқылы саяси әлеуметтенуіне және саяси мәдениетінің демократиялық сипатта қалыптасуына ықпал ету.

Оқу құралы жоғары оқу орындарының педагогикалық білім беру бағдарламасы студенттеріне арналған.

ЖО 321 (075.8)
ББК 66.01. я 73

ISBN-9965-30-213-9

КІРІСПЕ

Жаңа мемлекеттік манызға ие болатын саяси, әлеуметтік мәселелер шешу объектісі болып табылатын саясаттану ғылымының еліміздің баспақ дамуы үшін маңыздылығы зор. Өйткені саясаттану ғылымының көптеген мәселелері тікелей қоғамымыздың саяси қауіпсіздігін, саяси дамуы теориялық тұрғыдан қамтамасыз етіп отырады. Елімізде саясаттану ғылымының қалыптасу мен дамуына жағдайдың жасалынуы өркениетті елдердің үлгілеріне сәйкес келетін іс-әрекеттер мен стратегиялық жолдарға көшуінің көрінісі. Қоғамымыздың саяси жүйесін жетілдіре түсу үшін әрбір азаматтың саяси мәдениетінің барлығын дамырылған сипатта қалыптасуы шарт. Саяси мәдениет сонымен бірге, саяси институттардың қызметінің негізгі мазмұнын да құрайтын құбылыс. Демократиялық саяси мәдениет – бұл әлеуметтік, этникалық, мәдени проблемаларды өркениетті тұрғыда шешуге арқау болады, қоғамның жан-жақты дамуына жағдайды қалыптастырады.

Саясаттану пәнінің мақсаты – жастардың толық мағынадағы саяси субъект дәрежесіне көшуі баспалдағы болу және жас азаматтың саяси көзқарастарының іргелі негізін құрайтын, қоғамдағы бірлікті, тұрақтылықты сақтауға ықпал ететін саяси дүниетанымы мен саяси бағдарын қалыптастыру мен дамыту. Саяси ғылымдарының негіздерін меңгеру қазіргі өтпелі қоғам жағдайында еркін бағдар ұстап, белсенді іс-әрекет жасауға, ішкі және сыртқы саясаттың сыр сипатын, қилы құбылыстарды жете ұғынуға, басқа адамның құқықтарын қайырауға, өркениетті түрде өзінің мақсат мүддесін білдіруге жол ашады. Саясаттану жас мамандарға саяси қажеттіліктерін мемлекет тарапынан іске асырудың жолдары мен әдістерін дұрыс тандауға, демократиялық тәртіптерді және қоғамдық институттарды қалыптастыруға көмектеседі. Саясаттану саяси толымдылықке, келісімге, серіктестікке, мәмілере келе білуді, дау-жанжалды дер кезінде шешуді, ұлтжандылықты, қоғам мен мемлекет алдындағы азаматтық нарызды, жауапкершілікті сезінуге ықпал етеді. Жастардың отаншылдық және патриоттық сезімдерін қалыптастырады және дамытады. Саясаттану жастарды саясат пен саяси жетекшілердің іс-әрекеттері жөнінде хабарлар етеді.

Сонымен бірге, саясаттану пәні жастардың азаматтық және мемлекет алдындағы жауапкершіліктерін сезінуге, азаматтық бағдарларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Бұл оқулық студенттерге саяси білім мен түсініктер береді, саяси сөздер қорын қалыптастырады, олардың демократиялық саяси мәдениеті мен құндылықтарының қалыптасуына ықпал.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Әбәттаров, Р.Б. Саясаттану негіздері. [Мәтін]. Т.1. Оқу құралы.- Алматы: Карасай, 2018.- 472
- 2 Әбәттаров, Р.Б. Саясаттану негіздері. [Мәтін]. Т.2: Оқу құралы.- Алматы: Карасай, 2018.- 460б.
- 3 Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан-2030. Барлық қазақстандықтардың түлсізін, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы». Алматы: Ыли, 1997. - 256 б.
- 4 Мұстаев С.Ш. Саяси билік: Оқу құралы. Алматы: Қазақ университеті, 2014.
- 5 Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты». Астана, 2012 жыл, 14 желтоқсан.
- 6 Т.М. Серғазина, Р.Н. Абылкадықова. Саясаттану. Алматы: 2016.
- 7 Алексеева Т.А. Современные политические теории. М., 2000
- 8 Керимов Б.К. Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты. Оқу құралы. 2019 (актир-медет.кз)
- 9 Байдилингов Л.Ә. Теориялық саясаттану. Оқулық. Алматы, 2005.-264б.
- 10 Байдилингов Л.А., Бурханов К.Н., Соловьев А.В. Политология. Учебное пособие. Алматы: Қазақ университеті, 2000
- 11 Бачинин В.А. Политология. Энциклопед. словарь. М., 2005г.- 288с.
- 12 Бейне Джон. Әлемдік саясаттың жандануы. Халықаралық қатынастарға кіріспе : [оқулық] 2-ші халықаралық бас. – Нұр-Сұлтан : Ұлттық аударма бюросы. Қоғамдық қоры. 2020. - 652 бет.
- 13 Жамбылов Д. Саясаттану негіздері. Алматы: Жеті Жарғы, 2003.-288б.
- 14 Роберт Ф. Травер. Дипломатия: Коммуникация және халықаралық тәртіп негіздері.- Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2017.-318 с.
- 15 Уолф Джонатан. Саясат философиясына кіріспе : [оқулық] / Д. Уолф. - 3-ші бас. - Нұр-Сұлтан : Ұлттық аударма бюросы. Қоғамдық қоры, 2020.- 232 бет.
- 16 Нысанбаев А., Машан М., Муралин Ж., Тулегулов А... Эволюция политическoй системы Казахстана в 2-х томах. Алматы, 2001г.
- 17 Общая и прикладная политология / Под. ред. проф. Жукова В.И., проф. Краснова Б.И. М.: МГСУ, 2001г.-992с.
- 18 Основы политической науки: Уч. Пособие. Часть 1,2 / Под. ред. В.П.Пугачева. М., 2003.
- 19 Гаджиев К.С. Политология: Учебник М.: Высшее образование, 2005.-406с.
- 20 Политология. Энциклопедический словарь. М., 2003.
- 21 Соловьев А.И. Политология. Политическая теория. Политические технологии. М., 2001г.
- 22 Малыев В.А. Основы политологии. М., 2005г.
- 23 Хейвуд Э. Политология. /Перевод под редакцией проф. Г.Г. Володогова и доцента В.Ю. Бельского/ М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005г.-544с.
- 24 Марченко М. Н., Мачин И. Ф. История политических и правовых учений.- М. 2011.

МАЗМҰНЫ

1	КІРІСПЕ	3
1	САЯСАТТАНУ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ОҚУ ПӘНІ РЕТİNДЕ	4
	1.1. Саясаттану пәні мен объектісі.....	4
	1.2. Саясаттанудың қызметтері мен заңдылықтары, құрылымы.....	4
	1.3. Саясаттанудың қоғамдық ғылымдармен байланысы.....	7
	1.4. Саясаттану ғылымының зерттеу әдістері мен парадигмалары.....	7
2	САЯСИ ІЛІМДЕР ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫ	11
	2.1. Ежелгі дәуірдегі саяси ілімдер.....	11
	2.2. Орта ғасыр мен Қайта өрлеу дәуіріндегі саяси ойлар.....	13
	2.3. Жаңа замандағы саяси ой-пікірлер.....	14
	2.4. Қазақстандағы саяси ойы.....	17
3	БІЛІСК ҚОҒАМДЫҚ ӨМІР ФЕНОМЕНІ РЕТİNДЕ	20
	3.1. Саяси билік анықтамалары мен концепциялары.....	20
	3.2. Саяси биліктің қызметтері мен ерекшеліктері.....	21
	3.3. Билік ресурстары мен түрлері.....	23
	3.4. Билік легитимациясы.....	25
4	САЯСАТ СУБЪЕКТІЛЕРІ	26
	4.1. Саясаттың негізгі субъектісі ұғымы мен құрылымы.....	26
	4.2. Адам саясаттың субъектісі ретінде.....	27
	4.3. Жеке адам мен билік қарым-қатынастарының моделдері.....	29
5	ҚОҒАМНЫҢ САЯСИ ЖҮЙЕСІ	32
	5.1. Саяси жүйе теориясы.....	33
	5.2. Саяси жүйенің құрылымы мен қызметтері, түрлері.....	36
6	КОНСТИТУЦИЯ- ҚАЗІРТ ҚОҒАМДЫҚ ҚҰРЫЛЫСТЫҢ НЕГІЗГІ ЗАҢЫ	37
	6.1. Конституция ұғымы мен маңызы және көптірулілігі.....	37
	6.2. Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі аяқталары.....	39
7	САЯСИ РЕЖІМ	41
	7.1. Саяси режим түсінігі мен анықтамалары.....	41
	7.2. Саяси режимдер классификациясы.....	42
8	АВТОРІТАРИЗМ САЯСИ РЕЖІМІ	45
	8.1. Авторитаризм анықтамасы мен ерекшеліктері.....	45
	8.2. Авторитаризм түрлері.....	47
9	ТОТАЛИТАРИЗМ САЯСИ РЕЖІМІ	48
	9.1. Тоталитаризм ұғымы, белгілері мен түрлері.....	48
	9.2. Сталиндік және гитлерлік режимдердің ұқсастығы мен айырмашылықтары.....	49
10	ДЕМОКРАТИЯ САЯСИ РЕЖІМІ	50
	10.1. Демократия ұғымы мен айғышарттары.....	50
	10.2. Демократияның толқындары.....	51

САҚАТТАНУ

Оқу құралы

*(Жоғары оқу орындарының білім педагогикалық білім беру бағдарламасы
студенттеріне арналған)*

Редакторы - Аblaев Н.М.

• Техникалық редактор – Аblaев Н.М.

Қағаз пішімі А.4. Қаріп түрі «Times New Roman»

Баспа табағы ІІ Тараымы 50, Талсырыс № _____

Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінің
шағын баспаханасында басылды.
Шымкент қ., А. Байтұрсынов көнесі, 13 үй